

Sygn. akt I UK 340/09

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 7 kwietnia 2010 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

Prezes SN Walerian Sanetra (przewodniczący)
SSN Teresa Flemming-Kulesza (sprawozdawca)
SSN Józef Iwulski

w sprawie z odwołania M. P.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w K.
z udziałem zainteresowanych: M. K., K. C. i Przedsiębiorstwa Usługowo-
Handlowego "W." Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w K.
o przeniesienie odpowiedzialności za składki na ubezpieczenie społeczne,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 7 kwietnia 2010 r.,
skargi kasacyjnej ubezpieczonego od wyroku Sądu Apelacyjnego
z dnia 16 czerwca 2009 r.,

oddala skargę kasacyjną.

Uzasadnienie

Wyrokiem z dnia 12 grudnia 2008 r. Sąd Okręgowy - Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w K. oddalił odwołanie M. P. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w K. z dnia 20 grudnia 2004r. ustalającej

odpowiedzialność M. P. jako członka zarządu Przedsiębiorstwa Usługowo-Handlowego „W.” sp. z o.o. w K. za zaległości Spółki z tytułu nieopłacenia składek na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenie zdrowotne oraz Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych w łącznej kwocie 226.160,59 zł.

Sąd pierwszej instancji ustalił, że Przedsiębiorstwo Usługowo-Handlowe „W.” sp. z o.o. w K. zostało zarejestrowane w rejestrze handlowym pod nr [...] na podstawie umowy zawartej w formie aktu notarialnego w dniu 18 lipca 1994 r. Przedmiotem działalności spółki była m.in. budowa, modernizacja, projektowanie, sporządzanie kosztorysów w zakresie budowy ujęć wodnych, wodociągowych, kanalizacji. W skład zarządu spółki wchodził K. C. jako prezes, M. P. jako wiceprezes oraz M.K. jako członek zarządu. Kapitał założycielski spółki wynosił 24.900 zł. Głównym udziałowcem spółki zostało Przedsiębiorstwo Zaopatrzenia Rolnictwa w Wodę „W.”, które pokryło wartość swoich udziałów w całości aportem w postaci maszyn i urządzeń na łączną kwotę 19.900 zł. W początkowym okresie działalności spółka przynosiła niewielkie zyski, niemniej w 1997 r. działalność spółki przyniosła stratę w wysokości 36.400 zł. W następnych latach sytuacja finansowa stale się pogarszała, przy czym poważne zagrożenie kontynuacji działalności spółki z uwagi na niedobór kapitałów własnych nastąpiło z początkiem 1998 r. Od kwietnia 1999 r. spółka zaprzestała całkowicie regulować zobowiązania wobec ZUS. Wniosek o ogłoszenie upadłości winien być zgłoszony najpóźniej do 31 maja 1999 r., kiedy to doszło do zaprzestania spłacania zobowiązań w sposób trwały i nieodwracalny. W dniu 20 maja 1999 r. M. K. złożył w Sądzie Rejonowym w K. wniosek o rozwiązanie umowy spółki oraz unieważnienie uchwały zgromadzenia wspólników z dnia 7 maja 1999 r. wskazując jednocześnie wierzycieli, wysokość zadłużenia i wartość majątku w oparciu o dane uzyskane od księgowej. Wniosek ten został zwrócony z uwagi na nieuiszczenie wymaganej opłaty. W dniu 5 września 2000 r. Przedsiębiorstwo Usługowo-Handlowe „W.” sp. z o.o. w K. złożyło w Sądzie Rejonowym w Kielcach wniosek o ogłoszenie upadłości. Postanowieniem Sądu Rejonowego w K. z dnia 17 listopada 2000 r. sygn. akt ... 48/00 wniosek ten został oddalony. W uzasadnieniu orzeczenia wskazano, że wartość zobowiązań Spółki znacznie przewyższa jej majątek, który praktycznie nie posiada żadnej

wartość rynkowej, gdyż jest to jedynie przestarzały, w wysokim stopniu zużyty sprzęt. Sąd stwierdził, że majątek Spółki nie wystarczy na uiszczenie kosztów postępowania, a tym bardziej na częściowe zaspokojenie wierzycieli.

Wyrokiem z dnia 13 czerwca 2008 r. wydanym w sprawie z powództwa M. P. przeciwko spółce, Sąd Rejonowy orzekł że umowa notarialna spółki z ograniczoną odpowiedzialnością zawarta w dniu 18 lipca 1994r. jest nieważna.

Postępowanie egzekucyjne prowadzone z wniosku Zakładu Ubezpieczeń Społecznych przeciwko spółce w trybie administracyjnym zostało umorzone postanowieniem z dnia 28 grudnia 2004 r. wydanym przez Naczelnika Drugiego Urzędu Skarbowego w K. z uwagi na nieściągalność wierzytelności

W decyzji z dnia 20 grudnia 2004 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych w K. stwierdził, że M. P. jako członek zarządu spółki odpowiada całym swoim majątkiem za zaległości spółki z tytułu nieopłacenia składek na: ubezpieczenie społeczne za miesiąc luty 1999r., za okres od kwietnia 1999r. do grudnia 1999 r., oraz od lutego 2000 r. do czerwca 2000 r., w łącznej kwocie 183.556,29 zł., w tym należność główna – 74.581,03 zł, koszty egzekucyjne – 4.639,06 zł., odsetki na dzień 13 grudnia 2004 r. – 104.336,20 zł., ubezpieczenie zdrowotne za miesiąc luty 1999 r., za okres od kwietnia 1999 r. do grudnia 1999 r., od lutego 2000 r. do czerwca 2000 r. w łącznej kwocie 31.260,44, zł. w tym należność główna – 12.680,01 zł., koszty egzekucyjne – 796,73 zł, odsetki na dzień 13 grudnia 2004 r. – 17.783,70 zł oraz Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych za miesiąc luty 1999 r., za okres od kwietnia 1999 r. do grudnia 1999 r., od lutego 2000 r. do marca 2000 r. oraz czerwiec 2000 r. w łącznej kwocie 11.343,86 zł, w tym należność główna – 4.556,01 zł koszty egzekucyjne – 313,45 zł odsetki na dzień 13 grudnia 2004 r. – 6.474,40 zł. Wskazane zaległości stanowią łącznie sumę 226.160,59 zł w tym należność główna – 91.817,05 zł., koszty egzekucyjne – 5.749,24 zł i odsetki na dzień 13 grudnia 2004 r. – 128.594,30 zł.

Sąd Okręgowy powołując treść art. 116 § 1 i 2 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Ordynacja podatkowa (Dz.U. z 2005 r. Nr 8, poz. 60 ze zm.), oraz art. 31 i 32 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. z 2007 r. Nr 11, poz. 74 ze zm.) uznał, że odwołanie od powyższej decyzji ZUS nie jest zasadne. Sąd pierwszej instancji podniósł, że ubezpieczony nie

kwestionował pozostawania członkiem zarządu spółki w okresie objętym treścią zaskarżonej decyzji oraz wysokości kwoty określonej jako zadłużenie związane z działalnością spółki. Nie zgadzał się jednak z obciążeniem go osobistą odpowiedzialnością za wskazane zobowiązania. Sąd pierwszej uznał, że wobec bezskuteczności egzekucji skierowanej do majątku dłużnika, powstaje subsydiarna odpowiedzialność członków zarządu spółki, w tym wnioskodawcy. Ponadto, spóźnione złożenie wniosku o upadłość spółki, który powinien zostać zgłoszony do dnia 31 maja 1999 r., niewskazanie mienia spółki, z którego egzekucja umożliwiłaby zaspokojenie zaległości spółki wobec organu rentowego przynajmniej w znacznej części, spowodowały że nie można było zwolnić wnioskodawcy od odpowiedzialności za zobowiązania spółki.

W ocenie Sądu nie można było również przyjąć, że nastąpiło przedawnienie należności z tytułu składek wynikających z decyzji o odpowiedzialności osoby trzeciej lub następcy prawnego wynikające z art. 24 ust. 5d ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych.

Powyższy wyrok został w całości zaskarżony apelacją wniesioną przez ubezpieczonego.

Sąd Apelacyjny – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z dnia 16 czerwca 2009 r., sygn. akt ... 409/09 oddalił apelację.

Sąd Apelacyjny uznał, że Sąd pierwszej instancji dokonał prawidłowych ustaleń faktycznych znajdujących uzasadnienia w zgromadzonym materiale dowodowym, które Sąd drugiej instancji w pełni podzielił i uznał za własne. Sąd Apelacyjny podzielił również ocenę prawną przedstawioną w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku.

Sąd drugiej instancji podniósł, że decyzja organu rentowego została wydana w dniu grudnia 2004r. i została doręczona w dniu 7 stycznia 2006 r. na niewłaściwy adres. Poza sporem, w ocenie Sądu pozostaje, że okres 5 lat od końca roku kalendarzowego, w którym powstała najpóźniejsza zaległość upływał z dniem 31 grudnia 2004 r. W ocenie Sądu Apelacyjnego nie zaistniała zatem sytuacja polegająca na upływie 5 lat od końca roku kalendarzowego, w którym powstała zaległość, ponieważ decyzja została wydana w dniu 20 grudnia 2004 r., podczas gdy ostatnim dniem tego 5 letniego terminu był dzień 31 grudnia 2004 r. Sąd

podkreślił, że na gruncie postępowania w sprawach ubezpieczeń społecznych nie ma racjonalnego i oczywistego uzasadnienia dla powiązania skutku przewidzianego w art. 118 § 1 Ordynacji podatkowej z doręczeniem decyzji zamiast jej wydaniem. Sąd Apelacyjny podzielił stanowisko Sądu Okręgowego co do tego, że wniosek o ogłoszenie upadłości winien być zgłoszony najpóźniej w maju 1999 r.

Reasumując, Sąd Apelacyjny stwierdził, że ustaleniom faktycznym stanowiącym podstawę zaskarżonego wyroku odpowiadał zastosowany w tym wyroku art. 116 § 1 i § 2 Ordynacji podatkowej (t.j. Dz.U. z 2005 r., Nr 8, poz. 60 ze zm.) podlegający zastosowaniu do należności z tytułu składek na ubezpieczenie społeczne, składek na Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych oraz na ubezpieczenie zdrowotne na podstawie art. 31 i 32 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych.

Powyższy wyrok został zaskarżony w całości skargą kasacyjną wniesioną przez ubezpieczonego, w której zarzucono naruszenie prawa materialnego przez oczywiste naruszenie przepisów art. 7 i 8 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, art. 118 § 1 w związku z art. 116 § 1 i 2 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Ordynacja podatkowa (jednolity tekst: Dz.U. z 2005 r. Nr 8, poz. 60 ze zm.) w związku z art. 31 i 32 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst :Dz.U. z 2007 r. Nr 11, poz. 74 ze zm.) oraz w związku z art. 180, 104, 107, 109, 110 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (jednolity tekst: Dz.U. z 2000 r. nr 98, poz. 1071 ze zm.) przez wadliwą wykładnię polegającą na przyjęciu przez Sądy drugiej i pierwszej instancji stanowiska, że w sprawie pomimo upływu pięciu lat od końca roku kalendarzowego, w którym powstała zaległość podatkowa można wydać decyzję o odpowiedzialności podatkowej osoby trzeciej, gdyż „wydanie” decyzji należy rozumieć literalnie jako ogłoszenie, oznajmienie określonej treści, nieobejmujące „doręczenia decyzji” oznaczającej oddanie, przekazanie.

Wskazując na powyższe wniesiono o uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Apelacyjnego w całości oraz poprzedzającego go wyroku Sądu Okręgowego w K. z dnia 12 grudnia 2008 r. w całości oraz przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu w K. do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania.

Sąd Najwyższy, zważył co następuje:

Skarga kasacyjna nie mogła zostać uwzględniona. Sąd Najwyższy rozpoznaje skargę kasacyjną w granicach jej podstaw (art. 398¹³ § 1 k.p.c.). Podstawy skargi to podniesione w niej zarzuty naruszenia prawa materialnego i przepisów postępowania, co jasno wynika z art. 398³ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy jest uprawniony do badania zaskarżonego orzeczenia tylko w takim zakresie jaki wyznaczają podstawy skargi, z urzędu bierze jedynie pod rozwagę nieważność postępowania (art. 398³ § 1 k.p.c.). Skarga kasacyjna wnioskodawcy M. P. została oparta w istocie na jednej tylko podstawie – zarzucie naruszenia art. 118 § 1 w związku z art. 116 § 1 i 2 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Ordynacja podatkowa (jednolity tekst: Dz. U. z 2005 r. Nr 8, poz. 60 ze zm.) w związku z art. 31 i 32 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst: Dz. U. z 2007 r. Nr 11, poz. 74 ze zm.) oraz w związku z art. 180, 104, 107, 109 i 110 k.p.a. Zarzut ten sprowadza się do kwestionowania poglądu wyrażonego przez Sąd Apelacyjny co tego, że organ rentowy zachował termin do wydania decyzji w przedmiocie obciążenia skarżącego odpowiedzialnością za zaległości składowe spółki, której był on członkiem zarządu. Skarga została wprawdzie oparta również na zarzucie naruszenia art. 7 i 8 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej lecz nie zostało wyjaśnione, w czym skarżący upatruje zarzucane naruszenie. Przepisy te stanowią o działaniu organów władzy publicznej na podstawie i w granicach prawa (art. 7) oraz wyrażają zasady prymatu Konstytucji jako najwyższego prawa Rzeczypospolitej Polskiej i bezpośredniego stosowania Konstytucji (art. 8). Sąd Najwyższy nie znalazł podstaw do uwzględnienia skargi jedynie na podstawie gołosłownego zarzutu naruszenia art. 7 i 8 Konstytucji nie dostrzegając takich wad zaskarżone orzeczenia, które mogłyby tak postawiony zarzut uzasadniać.

Przechodząc do rozważania zarzutu naruszenia art. 118 § 1 Ordynacji podatkowej trzeba przypomnieć, że zgodnie z tym przepisem, nie można wydać decyzji o odpowiedzialności podatkowej osoby trzeciej, jeżeli od końca roku kalendarzowego, w którym powstała zaległość podatkowa upłynęło pięć lat. Zasady odpowiedzialności osoby trzeciej – członka zarządu (między innymi) spółki

z ograniczoną odpowiedzialnością zostały uregulowane w art. 116 § 1 i § 2 Ordynacji podatkowej. Oba te przepisy stosuje się odpowiednio do należności z tytułu składek na podstawie art. 31 (oraz 32) ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych. Skarżący zarzuca, że organ rentowy przekroczył termin określony w art. 118 § 1 Ordynacji podatkowej, wydając decyzję w przedmiocie obciążenia go jako członka zarządu odpowiedzialnością za zaległości składowe spółki z ograniczoną odpowiedzialnością skoro nie doręczył mu tej decyzji przed upływem pięcioletniego terminu wymienionego w tym przepisie. Skarżący utrzymuje bowiem, że określenie wydanie decyzji użyte w analizowanym przepisie obejmuje również jej doręczenie. Nie jest to pogląd zasługujący na akceptację. Interpretacja określenia wydania decyzji w rozumieniu przepisu art. 118 § 1 Ordynacji podatkowej nastroczała trudności i wywołała rozbieżności w orzecznictwie Naczelnego Sądu Administracyjnego. Zapadły sprzeczne orzeczenia, z których jedno (przywołany w skardze kasacyjnej wyrok z dnia 26 kwietnia 2007 r. II FSK 135/05) oparte zostało na poglądzie o równoznaczności określenia wydanie decyzji z jej doręczeniem, natomiast odmienny pogląd został wyrażony w wyroku z dnia 14 września 2007 r. II FSK 700/07. Rozbieżności te usunęła uchwała składu siedmiu sędziów Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 17 grudnia 2007 r. I FPS 5/07 (ONSA i WSA 2008 nr 2, poz. 22), zgodnie z którą w stanie prawnym obowiązującym przed dniem 1 stycznia 2003 r. pojęcie wydania decyzji określonej w art. 118 § 1 Ordynacji podatkowej nie oznaczało jej doręczenia. Pogląd ten został zaaprobowany w doktrynie (M. Ciecierski - Glosa do tej uchwały opublikowana w Glosie 2008 nr 3, poz. 134). Dodać trzeba, że przepis art. 118 § 1 Ordynacji podatkowej nie uległ zmianie po 1 stycznia 2003 r., zmieniona została natomiast treść § 2 art. 118. W uchwale Naczelnego Sądu Administracyjnego w składzie całej Izby Finansowej z 14 grudnia 2009 r. (I FPS 7/09, ZNSA 2010 nr 2, poz. 114), wydanej również w związku z wykładnią przepisów Ordynacji podatkowej, wprawdzie dotyczących interpretacji, o których mowa w art. 14o § 1, wyrażono pogląd w myśl którego pojęcie niewydania interpretacji nie oznacza braku jej doręczenia. Uchwała stanowi wyraz podtrzymania poglądów rozróżniających pojęcia „wydanie” i „doręczenie” użytych w Ordynacji podatkowej.

Sąd Najwyższy podziela pogląd wyrażony w uchwale Naczelnego Sądu Administracyjnego z 17 grudnia 2007 r. . Przemawia za nim w pierwszym rzędzie wykładnia językowa. Wydanie decyzji to jej sporządzenie, podpisanie i opatrzenie datą (taki wniosek wypływa z art. 210 § 1 pkt 2 i 8 oraz z art. 210 Ordynacji). W Ordynacji podatkowej użyte zostały określenia wydanie decyzji i doręczenie decyzji. Przykładem stosowania obu określeń jest art. 118, w którego § 1 jest mowa o wydaniu decyzji, a w § 2 – o doręczeniu. Z dyrektyw wykładni językowej i systemowej wypływa nakaz jednakowego rozumienia takich samych pojęć użytych w tym samym akcie prawnym i nienadawania różnym nazwom tego samego znaczenia. Stąd nie należy przez wydanie decyzji rozumieć jej doręczenia. W samym art. 118 Ordynacji upływ terminu do obciążenia osoby trzeciej odpowiedzialnością podatkową (§ 1) został powiązany z wydaniem decyzji, natomiast przedawnienie zobowiązania wynikającego z tej decyzji – z jej doręzeniem (§ 2). Sąd Najwyższy nie znalazł dostatecznych powodów do odstąpienia od wykładni językowej i systemowej analizowanego przepisu. W szczególności nie uznał za przekonujące argumentów o hipotetycznej możliwości antydatowania decyzji. Kwestia rzeczywistej daty wydania decyzji mogłaby być co najwyżej przedmiotem dowodzenia w razie powstania uzasadnionych wątpliwości co do jej prawdziwości w kontekście zachowania terminu z art. 118 § 1. W tej sprawie takie wątpliwości nie zostały skutecznie podniesione. Skutku takiego nie mogło odnieść powołanie się w skardze na złożone w postępowaniu apelacyjnym dokumenty dotyczące innych spraw (niepowiązanych z niniejszą). Nieodniesienie się do nich, mające w ocenie skarżącego stanowić naruszenie art. 328 k.p.c. – co podniesiono w końcowym fragmencie uzasadnienia skargi - nie może świadczyć o zasadności podstawy skargi odnoszącej się do zachowania terminu do wydania decyzji o obciążeniu wnioskodawcy odpowiedzialnością za zaległości składkowe. Podobnie przywołane w skardze przepisy Kodeksu postępowania administracyjnego nie mogą doprowadzić do wniosku o zasadności skargi. Dotyczy to zwłaszcza twierdzenia zawartego w uzasadnieniu skargi jakoby zarzucane braki w uzasadnieniu decyzji (niewypełnienie wymagań z art. 107 k.p.a.) pozbawiały ją cech aktu administracyjnego. Jest to twierdzenie oczywiście zbyt daleko idące. Sąd Apelacyjny nie miał żadnych podstaw do stwierdzenia, że decyzja, od której

odwołanie wszczęło postępowanie przed sądem powszechnym, nie miała cech aktu administracyjnego. Twierdzenie skargi o niedostatecznie szczegółowym uzasadnieniu tej decyzji nie może stanowić takiej podstawy. Reasumując należy stwierdzić, że rozumienie określenia wydanie decyzji z art. 118 § 1 Ordynacji podatkowej przez Sąd Apelacyjny było prawidłowe, co w konsekwencji prowadziło do słusznego wniosku o zachowaniu przez organ rentowy terminu do obciążenia wnioskodawcy odpowiedzialnością za zaległości składkowe Spółki. Podstawy skargi okazały się nieusprawiedliwione.

Skarga podlegała zatem oddaleniu na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c.